

BARLANGKUTATÁS A BÁNSÁGBAN

Ha rátekintünk a Bánság geológiai térképére, nyomban a szemünkbe ötlök, hogy nagy területeket foglalnak el a karsztos térszinek. Az országrészt járva változatos karsztos felszíni formákkal találkozhatunk, a kőzet mélységei pedig érdekes barlangokat rejtegetnek. Mikként Aggtelek vidékének a népe, a bánsági lakosság is szoros kapcsolatban áll a karszttal, sok helyen létkérdésnek számít a karszt megismerése.

Ezen a vidéken az 1960-as években kezdtek megalkulni az első barlangkutató csoportok, szorgalmasan nekiláttak a barlangok és zombolyok felkutatásához. Igazából azonban csak a 70-es évek óta lehet beszélni rendszeres és tudatos feltárási, felmérési munkákról.

Jelenleg a Bánsági Barlangkutató Társulat (Societatea Speologica din Banat) irányítja a barlangkutató csoportok (klubok) tevékenységét. A Társulat kötelékébe tartozó hét klub működése felöleli az összes bánsági karsztvidéket.

A Társulat megalakításának gondolatával már régóta foglalkoztunk, de a megvalósításról a decemberi eseményekig szó sem lehetett, mivel tiltottak minden olyan szervezkedést, amely nem a központi irányítás alá tartozott volna.

1990. március 25-én sikerült törvényesen megalakítanunk a Bánsági Barlangkutató Társulatot, melyhez csatlakozott két temesvári barlangkutató csoport, továbbá egy-egy klub Resicáról, Anináról, Oravicáról, Herkulesfürdőről és Új-Moldváról. A Társulat központja Oravicán van, mivel ez a város a bánsági karsztok központjában fekszik.

A Társulatot egy 14 főből álló bizottság irányítja, melyben minden csoport két-két taggal képviselteti magát. A bizottság saját tagjai közül választja meg az elnököt, továbbá egy titkárt és egy pénzügyi felelőst. A Társulaton belül minden csoport teljesen egyenlő, megőrzik belső szervezetüket és önállóságukat. Létrehoztunk barlangi mentőszolgálatot is, valamint több szakcsoportot. A barlangkutatók szakmai felkészítését ún. iskolákban biztosítjuk, ebben a munkában szoros kapcsolatban állunk az Erdélyi Társulattal, mivel közösen viseljük a bukaresti centralizmus erős hatását. Barlang-

kutató szakcsoportjaink és iskoláink szívesen együttműködnek külföldiekkel, például magyar csoportokkal.

Eddigi kutatásaink eredményeképpen a Bánságban megismertünk és feltérképeztünk 1330 barlangot és zombolyt. Vidékünkön jura és kréta időszerű mészkövek találhatók 670 km² területen, de ennek nagyobb része még nincs kellően átkutatva. A hegységeket sűrű, idős erdő borítja, ez nehezíti a felszíni bejárást. A barlangok feltárási munkájában is még sok a gond, komoly bontásokat kellene végezni.

Fontosabb barlangjaink: Ponicova 1666 m (egy részét elárasztotta a felduzzasztott Duna), Peștera Captare 1213 m, Peștera cu Apă din Cheile Gîrlitei 1020 m, Peștera Buhui 12 343 m, Peștera Comarnic 6201 m. A felsoroltakban még folynak a feltárási munkák, így bizonyára megismert hosszuk növekedni fog. Említésre méltó még a Peștera Gaura Haiducească 1112 m, Peștera Tolosu 1847 m, Peștera Popovă 1120 m, Avenul Poiana Gropii 1029 m. A megnevezetteken kívül feltérképeztünk 15 más barlangot, hosszúságuk 500–1000 m közötti. A legmélyebb zombolyunk –236 m, további 11 zomboly mélysége haladja meg a –100 m-t.

A nagy terület miatt a Társulat minden évben több tábort szervez egy-egy térség átvizsgálására, azután valamely csoport nekiáll a kijelölt barlang feltárási munkájának, ill. térképezésének. Ha valamely csoport nagyobb rendszerre talál, kérheti a közös kutatást. Erre példa az az új barlangrendszer, amelyet a temesvári Cristal kutatócsoport fedezett fel, de nagysága és nehézsége miatt most közösen folytatjuk a feltárást.

Magyar barlangkutató csoportok közül eddig a tatabányai Megalódusszal vettük fel a kapcsolatot, de örömmel veszünk minden érdeklődőt. A Bánsági Barlangkutató Társulat szívesen fogadja a hozzájuk érkező magyar barlangkutatókat, és előzetes egyeztetés után segítséget nyújt a barlangok megtekintéséhez.

*Göpprich Károly
a Bánsági Barlangkutató Társulat
elnöke*

A Társulat címe: Societatea Speologică din Banat, str. D. Cantemir nr. 7. 1750 Oravita. ROMANIA

ÚJ NEMZETKÖZI KARSZTKUTATÁSI PROGRAM: AZ IGCP 299

Az elmúlt években ugrásszerű fejlődésnek indult egy új tudomány, a karsztológia, mely komplex volta miatt több más tudományos szakterület anyagát hasznosítja, szintetizálja. A szakemberek kutatási eredményeinek közzétételére eddig főleg a Nemzetközi Szpeleológiai Unió (I.S.U.) négyévenkénti kongresszusai, az egyes országokban rendezett, különféle témájú nemzetközi és nemzeti konferenciák nyújtottak fórumot. A Nemzetközi Földrajzi Unió (I.G.U.), valamint a Hidrogeológusok Nemzetközi Szövetsége (I.A.H.) keretében működő karsztbizottságok szintén több alkalommal rendeztek nemzetközi tanácskozást. Mindezekhez most időlegesen újabb tudományos program társul: az IGCP 299.

Mit jelent ez a rövidítés? Az UNESCO keretében régóta működik egy széleskörű kutatási tevékenység, a Nemzetközi Geológiai Korreláció Program, melynek angol nevét rövidítik IGCP-vel (International Geological Correlation Programme). Központja az UNESCO székházában, Párizsban van, titkárságának vezetője *Dudich Endre*. Ide nyújtotta be javaslatát 1989-ben *Yuan Daoxian* professzor, a dél-kinai Guilinben működő Karsztgeológiai Intézet igazgatója, egy öt éves nemzetközi karsztkorrelációs kutatási tervről. A vállalkozás beindítását 9 ország tudományos intézetei és egyéni szakemberei támogatták írásban (magyar részről Balázs Dénes). Az IGCP Elnöke 1990 februárjában Párizs-

ban megtartott ülésén elfogadta a munkaprogramot és a „project” ekkor kapta a 299. sorszámot.

Az IGCP 299 terv hivatalos elnevezése angolból fordítva: „Földtan, éghajlat, hidrológia és a karsztformák”. A téma bővebb kifejtése: a földtani, éghajlati és víztani tényezők hatása a karsztformákra, ezek környezeti és gazdasági összefüggései. Első része tehát a karsztgeomorfológia területét öleli fel, de jóval tágabb körben, az egész emberi társadalom szempontjából vizsgálja a karsztokkal kapcsolatos problémákat.

Az IGCP 299 ötévi időtartamú kutatási program (1990-94). Központja Kínában van (*The Institute of Karst Geology, 541004 Guilin, Guangxi, CHINA*), összefogó vezetője a javaslattevő Yuan Daoxian professzor. A program végrehajtásába Yuan Daoxian felkérésére az egész világ szinte valamennyi neves karsztológusa és speleológusa bekapcsolódott. Számos országban léte-

sült IGCP 299 munkacsoport, 1990 folyamán a magyarországi csoport is megszerveződött. Mivel a magyar kutatók egymástól meglehetősen elkülönülő témakörben dolgoznak, a magyar nemzeti IGCP munkacsoport két alcsoportra tagozódik. Az első alcsoport a hidrotermális karsztok összehasonlító vizsgálatával foglalkozik. Tagjai: Kraus Sándor, Nádor Annamária és Takácsné Bolner Katalin geológusok. A másik alcsoport egy világméretű karsztos adatbázis programon dolgozik, ennek tagjai: Balázs Dénes geográfus, Martinovich Sándor térképész, Szablyár Péter mérnök és Székely Kinga geográfus. A csoportok az érdeklődő szakemberek önkéntes társulásai az összefogott kutatómunka érdekében, bárki csatlakozhat hozzájuk, aki önzetlenül, ellenszolgáltatás nélkül hajlandó dolgozni a célul kitűzött feladatok megoldásában.

Az IGCP 299 terv keretében a következő években számos nemzetközi tanácskozást és terepi tanulmányutakat szerveznek Földünk különböző klímaövezeteiben. A legközelebbi szimpózium és terepmunka Kínában lesz 1991. július 10. és augusztus 1. közt. A kutatási program fontosabb eredményeiről a Guilinban kiadásra kerülő „IGCP 299 NEWSLETTER” füzetei számolnak be, de a Karszt és Barlangban is helyet szorítunk a jelentősebb közleményeknek.

Általános vélemény a szakemberek körében, hogy a meghirdetett IGCP 299 program végrehajtása jelentős lépéssel viheti előre a karszttudomány fejlődését, és nagy segítséget nyújthat a még meglehetősen szétforgácsolt kutatómunka nemzetközi összehangolásához.

Dr. Balázs Dénes

A VILÁG LEGNAGYOBB BARLANGJAI

A Budapesten megrendezett X. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszus jó alkalmat kínált arra, hogy a világ legjelentősebb „karsztállamainak” megjelent képviselői újra összeállítsák Földünk leghosszabb és legmélyebb ismert barlangjainak listáját. A kutatások 1989. március 31-i pillanatnyi állása szerinti jegyzékeket alább közöljük. Az adatok változékonyságára jellemző, hogy a barlangok sorrendje a kongresszus időtartama alatt is többször módosult.

Emlékeztetjük kedves olvasóinkat, hogy a *világ leghosszabb barlangjairól* az első jegyzék az 1965. II. számban jelent meg (88. oldal) dr. Dénes György összeállításában. Az akkori ismereteink szerint – a Jugoszláviában rendezett IV. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszus idején – még egyetlen barlang hossza sem haladta meg a bűvös 100 km-t. Akkor a Hölloch volt a világelső 81 km-es hosszával, és a Baradla-Dómica-barlangrendszer a 8. helyen állt (22 km). Bár az utóbbi hossza is valamelyest növekedett azóta, csak részletesebb jegyzékeken található meg a neve valahol az 50–60. hely körül.

A *világ legmélyebb barlangjainak* jegyzékét először Schönviszky László adta közre a Karszt és Barlang 1962. II. füzetében (77. oldal). Ebben még a Gouffre Berger vezette a listát 1122 m-ével; húsz évvel ezelőtt ez

volt az egyetlen 1 km-nél mélyebb ismert barlang. Azóta az ezer méteresek listája 35-re bővült, a hajdani első pedig a 8. helyre csúszott le (jegyzékünkben Rhododendrons-Berger néven szerepel).

Földünk leghosszabb ismert barlangjai 1989. március 31-én

1. Mammoth Cave System, Kentucky, Egyesült Államok	530 000 m
2. Optimiszticeszkaja, Ukrajna, Szovjetunió	165 000 m
3. Hölloch, Svájc	133 050 m
4. Jewel Cave, South Dakota, Egyesült Államok	123 050 m
5. Siebenhengste-Hohganthöhlen-system, Svájc	kb. 110 000 m
6. Ozernaja, Ukrajna, Szovjetunió	107 000 m
7. Système de la Coume d'Hyuernède, Haute-Garonne, Franciaország	90 496 m
8. Sistema de Ojo Guarena, Burgos, Spanyolország	89 071 m
9. Wind Cave, South Dakota, Egyesült Államok	82 074 m
10. Zoluska, Ukrajna, Szovjetunió	82 000 m